

Kilpailukykyä Eurooppaan paremmalla regulaatiolla

**EK:n keinoja EU:n säädöskehikon
perkaamiseen ja sujuvaan sääntelyyn**

Sisälllys

Johdanto	3
EK:n periaatteita EU-säätelyn sujuvoittamiseen	6
EK:n ehdotukset Omnibus-lainsäädännön kokonaisuuksiksi	7
Business Europen lista säätelyn sujuvoittamiseksi.....	8

Johdanto

EU-sääntelyn määrä ja yksityiskohtaisuus ovat kasvaneet nopeasti – on korjausliikkeen aika

Fiksu sääntely ja reilut pelisäännöt ovat toimivan kilpailun perusedellytys. Fiksun sääntely tulisi kestää aikaa ja soveltua muuttuviin tilanteisiin. Sääntelyä EU:ssa piisaa, eivätkä sen vaikutukset kilpailukykyyn ole vähäisiä. Euroopan investointipankin (EIB) tutkimuksessa 32 prosenttia eurooppalaisista yrityksistä piti yrityssääntelyä merkittävänä investointien esteenä. Samassa tutkimuksessa jopa 28 prosenttia eurooppalaisista pk-yrityksistä kertoi suuntaavansa yli 10 prosenttia työvoimastaan sääntelyn arvioimiseen ja noudattamiseen.

Ongelma on hiljalleen myös tunnistettu. Sääntelytaakan karsiminen ja sääntelyn sujuvoittaminen on ollut usean aiemman EU-komission asialistalla, mutta uutta on kuitenkin se, kuinka korkealle asia on erityisesti EU-päätäjien prioriteettitallalla noussut – ja hyvästä syystä.

Bryssel-efekti ja sääntelytsunami

Sääntelytsunamin rantautumista on osaltaan vauhdittanut virheellinen käsitys EU:ssa tehtävän sääntelyn mahdista ja globaalista voimasta. Erityisesti Columbian yliopiston oikeustieteen professorin Anu Bradfordin lanseeraama ajatus Bryssel-efektistä on ollut pinnalla EU:n lainsäätäjien puheissa. Bradfordin mukaan EU:lla on globaalia sääntelyvaltaa, koska globaalit yritykset päätyvät noudattamaan unionin sääntöjä myös Euroopan ulkopuolisessa toiminnassaan, sillä se on yritysten kannalta tarkoituksenmukaista. Myös monet EU:n lanseeraamat sääntelytekniikat leviävät Bryssel-efektin kautta globaalisti, kun niistä otetaan mallia.

Bradfordin argumentissa itsessään on perää, mutta sen pohjalta tehdyt johtopäätökset ovat menneet pieleen. Meitä on vaivannut EU:ssa käsitys, että laadimme globaalin maailman standardit data- ja digitaloudessa, vapaakaupassa ja ilmastomuutoksen torjunnassa. Osin näin on ollutkin, mutta erityisesti viime vuosien sääntelysunamin osalta riskinä on, että tiukka regulaatio jää pääosin eurooppalaisten yritysten murheeksi ja haittaa unionin kilpailukykyä. EU:ssa on aika katsoa peiliin itsekriittisesti ja miettiä, onko valittu linja perustunut liian omahyväiseen käsitykseen globaalista roolistamme. Voiko Eurooppa todella määrittää pelisäännöt myös muille, vai tulisiko meidän aiempaa vahvemmin kantaa huolta oman toimintaympäristömme kilpailuvyvystä?

Tuplamäärä velvoitteita

Skeptikko voisi sanoa, että puhe sääntelysunamista on liioittelua, eikä EU-komission antamien säädösehdotusten lukumäärä ole 2000-luvulla merkittävästi noussut. Pituus kuitenkin on: vielä Romano Prodin komissio sai säädöstekstin artikkelit kasaan keskimäärin 3400 sanalla, mutta Ursula von der Leyenin ensimmäisellä kaudella sanoja tarvittiin jo 7400 säädösesitystä kohden. Vähintään samaa vauhtia ovat pidentyneet myös säädösten perustelut ja liitteet. Parlamentti ja neuvosto kirjoittavat lisäksi komission esitykset monesti koko lailla uusiksi, eikä tämä suinkaan lyhennä säädöksiä, vaan lisää velvoitteita. Esimerkiksi tuore teko-ölyasetuksen pituus tuplaantui lainsäädäntöprosessin aikana.

Sanamäärä on toki epätäydellinen mittari sääntelytaakan arvioimiseen, ja osa EU-sääntelystä vastaavasti johtaa kansallisen sääntelyn vähentymiseen, mutta säädöksen pituus korreloi silti vahvasti sääntelyn yksityiskohtaisuuden ja velvoitteiden määrän kanssa.

Työrauha yrityksille

Lainsäädännön yksityiskohtaisuuden lisäksi haasteena on sen muutostahti. Jatkuva sääntelyn muuttaminen aiheuttaa epävarmuutta ja hankaloittaa yrityksen suunnittelua ja ennustamista tulevaisuudesta, ja liian isojen muutosten toteuttaminen samanaikaisesti johtaa sääntelytaakan hallitsemattomaan kasvuun. Jatkuvan muutoksen ajassa yritykset eivät voi olla varmoja siitä, miten sääntely tulevaisuudessa kehittyy ja kuinka se vaikuttaa yritysten liiketoimintaan. Toimintaympäristöä koskeva epävarmuus heikentää yritysten uskallusta investoida pitkällä aikavälillä ja saattaa jopa estää uusien yritysten syntymistä.

Asetelma luo myös sääntelytaakan karsimista koskevan paradoksin: jo tehty sääntely on yrityksissä viety osaksi prosesseja, jolloin sääntelyn karsiminen voi lyhyellä aikavälillä myös lisätä yritysten kustannuksia. Siksi myös sääntelytaakan

karsimista on tehtävä taiten ja kaikkein helpointa sääntelyn karsiminen on sellaista säädöksistä, joita ei vielä ole lainsäädäntöprosessissa hyväksytty. Hyväksytyjen ja sovellettavan olevien säädösten kohdalla yleensä sekä mahdollista että järkevää on karsia sääntelyn yksityiskohtaisuudesta, mutta ei välttämättä tavoitteista, jolloin yritysten liikkumavara tarkoituksenmukaisten ratkaisujen löytämisessä kasvaa. Paikoin taas sääntelyn suojaaman intressin painoarvo on maailman muuttumisen myötä vähentynyt niin, että myös itse tavoitteista voidaan varsin ongelmitta pakittaa.

Tässä julkaisussa esitämme Elinkeinoelämän keskusliiton ajatuksia siitä, miten sääntelyä tulisi EU:ssa sujuvoittaa ja minkälaisiin kokonaisuuksiin komission tulisi keskittyä. Ajatukset täydentävät osaltaan elinkeinoelämän eurooppalaisen allianssin Business European yhteensä 68 sääntelypurkuehdotusta, jotka on poimittu tämän julkaisun liitteeksi.

EK:n listan yhteisenä nimittäjänä on sääntelyn sujuvoittaminen sekä yksityiskoh-
taisuuden ja päällekkäisten velvoitteiden karsiminen. EK ei esitä esimerkiksi vastuullisuussääntelyä luopumista tai sen keskeisten elementtien karsimista, vaan suomalaiset yritykset ovat sitoutuneet vastuullisuuden korkeaan tasoon ja kunnianhimoisiin ilmastotoimiin. EK:n jäsenyrityksillä ja näiden yritysten tuottamalla ratkaisulla on vahva globaali kädenjälki hiilidioksidipäästöjen leikkaamisessa. Fiksu sääntely voi osaltaan tukea näiden ratkaisujen leviämistä.

■ Lisätietoja:

Hannu Ylänen, Johtava asiantuntija, yrityslainsäädäntö
hannu.ylanen@ek.fi, +358 (0) 40 743 7620

Juho Mäki-Lohiluoma, Johtaja, yrityslainsäädäntö
juho.maki-lohiluoma@ek.fi, +358 (0) 41 546 0606

Periaatteita EU-sääntelyn sujuvoittamiseen

- EU-komission sääntelyä koskevia tavoitteita ei tule rajata vain raportointivelvoitteisiin, vaan valmistelussa on pyrittävä kunnianhimoiseen ja merkitykselliseen sääntelytaakan vähentämiseen myös raportointivelvoitteita laajemmin.
- Sääntelyn perkaamista ja keventämistä on tehtävä sektori- ja teemakohtaisesti ja siinä on perusteltua edetä sektori- tai teemakohtaisten Omnibus-lainsäädäntöaloitteiden kautta, mm. vastuullisuussääntelyn, kiertotalouden, digi- ja tietosuojasääntelyn ja kuluttajansuojan tiedonantovelvollisuuksien kohdalla.
- Omnibus-mallinen lainsäädäntö, jolla kevennetään kerralla useisiin eri lakeihin sijoittuneita mutta samaa kokonaisuutta koskevia ja sääntelytaakkaa aiheuttavia velvoitteita, on myös yleisesti mahdollinen ja tehokas tapa toteuttaa komission tavoitteita sääntelyn sujuvoittamisesta.
- Omnibus-lainsäädännön käyttämisellä ei kuitenkaan tule luistaa huolellisesta lainvalmistelusta eikä Omnibus-lainsäädäntöihin tule paketoita sellaisia kokonaisuuksia, joilla ei ole toisiinsa asiallista yhteyttä.
- Suuri osa hallinnollisesta taakasta syntyy alemman asteisen normiston, esimerkiksi delegoitujen säädösten tai muun komission käsissä olevan normiston kautta. Näiden perkaaminen on kriittisen tärkeä osa onnistunutta sääntelyn sujuvoittamista.
- Onnistuneissa sääntelyn keventämisen hankkeissa on yhdistyttävä vahva poliittinen tahtotila ja ohjaus, syvälinen substanssin ja juridiikan osaaminen sekä lainvalmistelijoiden erittäin kunnianhimoinen työote.
- Kaiken uuden lainsäädännön valmistelussa keskeistä komission ovat huolelliset vaikutustenarvioinnit ja neuvoston ja parlamentin sitouttaminen selkeän ja laadukkaan lainsäädännön tavoitteisiin. Näitä on tärkeä edistää osana päivitettyä toimielinten välistä sopimusta paremmasta sääntelystä.
- Päätösvalan siirtämiseen esimerkiksi delegoitujen säädösten tai muun alemman asteisen sääntelyn varaan on suhtauduttava erittäin varauksellisesti. Asetuksessa tai direktiivissä on asettava sääntelyn keskeiset elementit.
- EU-sääntelyn kansalliseen kuorruttamiseen (gold plating) on suhtauduttava kielteisesti, jotta sisämarkkinoiden harmonisointi ei vaarannu.
- Jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet ja olosuhteet on huomioitava ja sääntelyn vaikutukset arvioitava riittävällä tarkkuudella myös näihin eroavaisuuksiin peilaten.
- Helpointa sääntelyn karsiminen on sellaisten kokonaisuuksien osalta, joita ei vielä ole hyväksytty lainsäädäntöprosessissa tai joiden voimaantuloon on vielä aikaa. Vasta valmistelu- tai käsittelyvaiheessa olevien säädösten osalta komission tulisi harkita aloitteiden poisvetoa tilanteissa, joissa näiden vaikutukset kilpailukykyyn ja yritysten hallinnolliseen taakkaan olisivat negatiivisia (mm. standardiessentiaalipatentteja koskevan aloite).
- EU-työelämänsääntelyssä lähtökohtana tulisi olla riittävän joustava sääntely, joka antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden kehittää työmarkkinajärjestelmiään omista lähtökohdistaan ja jättää tilaa työmarkkinaosapuolille sopia työnteon ehtoista ottaen huomioon kunkin alan erityispiirteet ja yritysten erilaiset tarpeet.

EK:n ehdotukset Omnibus-lainsäädännön kokonaisuudeksi

- 1** Kevennetään GDPR:n sääntelyä ja uudistetaan sähköisen viestinnän lainsäädäntökehikkoa
- 2** Yksinkertaistetaan tiedonantovelvoitteita EU:n kuluttajansuojasääntelyssä
- 3** Sujuvoitetaan työmarkkinoita ja sosiaaliturvaa koskevaa EU-sääntelyä
- 4** Kehitetään kiertotaloutta koskevaa EU-sääntelyä
- 5** Sujuvoitetaan kestävyysraportointivelvoitteita

Mikä on Omnibus-lainsäädäntö?

Omnibus-lainsäädännöllä viitataan yleensä lainsäädäntöön, jonka laatimisvaiheessa käsitellään useisiin eri säädöksiin kohdistuvia muutosehdotuksia yhtenä kokonaisuutena. Yleisesti hyväksytyä määritelmää Omnibus-lainsäädännölle ei ole olemassa, mutta niille on tunnusomaista käsiteltävien aihepiirien yhdenmukaisuus ja laaja-alaisuus.

Käytännössä useampien muutosehdotusten käsittely yhtenä kokonaisuutena tehostaa lainsäädäntöprosessia ja antaa lainsäätäjälle mahdollisuuden laajempiin säädösmuutoksiin jonkin yleisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tällaisia tavoitteita voivat olla esimerkiksi sääntelyn selkeyttäminen tai ympäristönsuojelun parantaminen. Muutosehdotusten yhdistäminen saattaa lisätä säädösten johdonmukaisuutta, koska se auttaa tunnistamaan ja välttämään mahdollisia säädösten sisäisiä ristiriitoja. Toisaalta Omnibus-lainsäädäntöihin sisältyy kuitenkin riski kohtuuttoman laajoista ja monimutkaisista kokonaisuuksista, mikä saattaa hankaloittaa säädösten tulkintaa ja toimeenpanoa käytännössä.

Omnibus-lainsäädäntöä on käytetty erityisesti tilanteissa, joissa tarvitaan laajoja ja nopeita muutoksia eri säädöksiin. Yhdysvalloissa Omnibus-lainsäädännöt ovat yleisiä esimerkiksi vuotuisten valtion budjettia koskevien ehdotusten yhteydessä. EU-jäsenvaltioissa Omnibus-lainsäädäntöä on käytetty EU-direktiivien täytäntöönpanon yhteydessä, mikäli direktiivit ovat edellyttäneet muutoksia useisiin kansallisiin säädöksiin. EU:ssa Omnibus-lainsäädäntöjä on puolestaan annettu esimerkiksi rahoitusmarkkinasääntelyä, kuluttajansuojaa, yhteistä maatalouspolitiikkaa ja covid-19-pandemiasta johtuneita väliaikaisia toimenpiteitä koskien. Viimeaikaisessa keskustelussa Omnibus-lainsäädäntöä on väläytelty myös mahdollisuutena sujuvoittaa yritysten kestävyysraportointivoitteita.

1

Kevennetään GDPR:n sääntelyä ja uudistetaan sähköisen viestinnän lainsäädäntökehikkoa

GDPR-sääntelyn keventäminen

GDPR on saanut voimaantulonsa jälkeen aikaan monelta osin positiivista kehitystä. Sen hyötyinä voidaan mainita tietosuojasääntelyn yhdenmukaisuus EU:n jäsenvaltioiden välillä, viranomaisten yhteistyön parantuminen sekä rekisteröityjen oikeuksien vahvistuminen. Lisäksi GDPR on lisännyt organisaatioiden tietosuojasaamista ja -valmiuksia.

Toisaalta sääntely tuo mukanaan ainakin seuraavanlaisia haasteita:

Velvoitteet ovat yksityiskohtaisia, joten sääntelyn soveltamisen hallinnollinen taakka yrityksille on suuri. Kansainvälisten tiedonsiirtojen sääntely on jäykkää ja epävarmaa. Riskiperusteisuus ei toteudu käytännössä, vaan kaikkiin henkilötietoihin kohdistetaan samanlaiset tiukat käsittelyvaatimukset. GDPR:n käsitteet, kuten rekisterinpitäjä ja käsittelijä, ovat monitulkintaisia ja aiheuttavat yrityksille oikeudellista epävarmuutta. Anonymisoinnin ja pseudonymisoinnin vaatimukset ovat epäselviä ja kohtuuttomia.

Henkilötiedon määritelmä on kaiken kaikkiaan epäselvä ja liian laaja - IP-osoitteita ja muita teknisiä tunnisteita tulkitaan henkilötiedoksi ilman kontekstin huomioimista.

Sähköisen viestinnän sääntelyn epäselvyydet

Myös sähköisten viestintäpalveluiden sääntelyssä on merkittäviä epäselvyyksiä, jotka vaikeuttavat yritysten toimintaa. Tällaisina voidaan mainita muun muassa seuraavat asiat:

EU:n ePrivacy-direktiivin ja GDPR:n väliset tulkintaerot lisäävät yritysten hallinnollista taakkaa, ja eri maiden viranomaisten tulkintakäytännöt vaihtelevat suuresti esimerkiksi sähköisen suoramarkkinoinnin ja viestinnän luottamuksellisuuden osalta. Myös pitkään jatkunut epävarmuus ePrivacy-asetuksen lopullisesta sisällöstä ja aikataulusta aiheuttaa käytännön haasteita yrityksissä.

EK:N EHDOTUKSET SÄÄNTELYN KEHITTÄMISEKSI

1. Rajataan henkilötiedon käsitettä

- EU-tuomioistuimen linjaukset ovat laajentaneet henkilötiedon määritelmää liikaa (kuten IP-osoitteet ja yritysten työntekijöiden sähköpostiosoitteet).
- Se, että henkilötiedoksi katsotaan lähes kaikki tiedot, jotka voidaan välillisesti yhdistää luonnolliseen henkilöön, laajentaa henkilötiedon käsitteen liian laajaksi.
- Nykyinen laaja henkilötiedon määritelmä ei vastaa GDPR:n alkuperäisiä tavoitteita eikä ole oikeasuhtainen tai kohtuullinen yritysten arjessa.

2. Vahvistetaan riskiperusteista lähestymistapaa

- Soveltamisessa tulisi korostaa riskiperusteisuutta ottamalla käyttöön puuttumiskynnyks eli minimitaso, jolla valvontaa ylipäätään suoritettaisiin.
- Viranomaisten valvontaresurssit tulisi kohdentaa ainoastaan vaikutukseltaan merkittävimpiin henkilötietojen käsittelytapauksiin.
- EU:n tekoälysäädöksen tapaan myös GDPR:ssä itsessään tulisi rajata kokonaan soveltamisalan ulkopuolelle erittäin vähäisen riskin henkilötietojen käsittelytilanteet.

3. Selkeytetään anonymisoinnin ja pseudonymisoinnin riittävää tasoa

- Yritysten on vaikea tietää, milloin anonymisointi ja pseudonymisointi ovat riittäviä GDPR:n näkökulmasta.
- Selkeä ohjeistus tukisi EU:n innovointipotentiaalin hyödyntämistä ja teollisuuden kilpailukykyä.

4. Yhdenmukaistetaan GDPR:n soveltaminen tekoälymalleihin

- GDPR:n soveltamista tekoälyn koulutukseen ja käyttöön liittyen tulee selkeyttää, jotta eurooppalaisten yleiskäyttöisten tekoälymallien (GPAI-mallien) kehitys ei estyisi.
- Euroopan tietosuojaneuvoston (EDPB) tulee antaa nykyistä selkeämpi linjaus henkilötietojen käytöstä tekoälymallien koulutuksessa, jotta tulkintakäytännöt eivät eriydy jäsenvaltioiden välillä.
- EU:n tekoälysäädöksen innovointia tukevia toimenpiteitä, kuten sääntelyn testiymäristöjä tulee soveltaa ilman kohtuutonta kynnystä myös GDPR:n vaatimuksista poikkeamiseen.

5. Vahvistetaan ja selkeytetään oikeutetun edun käsittelyperustetta

- Oikeutettu etu on yrityksille tärkeä henkilötietojen käsittelyperuste. Oikeutetun edun nojalla yritys voi käsitellä muun muassa asiakkaidensa ja työntekijöidensä tietoja.
- Oikeutetun edun punninta aiheuttaa tietyissä tilanteissa suuria haasteita etenkin pk-yrityksille.
- EDPB:n ja kansallisten tietosuojaviranomaisten tulisi antaa ohjeistusta ja selkeitä käytännön esimerkkejä tasapainotestien laatimisesta ja vaaditusta dokumentaatiosta.
- Selkeissä oikeutetun edun käsittelytilanteissa tasapainotestien tekeminen on tarpeellista ja myös tämä tulee todeta yksiselitteisesti.

6. Helpotetaan kansainvälisiä tiedonsiirtoja

- EU:n ja Yhdysvaltojen välistä Data Privacy Frameworkia tulee kehittää edelleen ja oikeusvarmuutta järjestelyn pysyvyydestä tulee lisätä.
- Komission tulisi tehdä nykyistä enemmän riittävää tietosuojan tasoa koskevia päätöksiä ja arvioida suurten toimijoiden tiedonsiirtojen lainmukaisuutta, jotta yritysten ei tarvitsisi tehdä tätä omilla resursseillaan ja tapauskohtaisesti.
- Tiedonsiirtoja koskeviin mallisopimuslausekkeisiin liittyvä vaikutustenarviointi on yrityksille hallinnollisesti raskas. Arviointi tulisi siirtää osittain viranomaisten vastuulle.

7. Selvennetään oikeustilaa ePrivacy-sääntelyn ja GDPR:n välillä

- Sähköisen viestinnän sääntelyn suhdetta GDPR:ään on selkeytettävä, jotta yritysten ei tarvitse soveltaa päällekkäisiä vaatimuksia.
- EU:n ePrivacy-direktiivi on jäänyt ajastaan jälkeen, ja sen päivittäminen on välttämätöntä, toisaalta myös ePrivacy-asetusehdotus on jäänyt pitkittyneen käsittelyprosessin myötä jo nyt ajastaan jälkeen.
- Teknologianeutraalit ja yhteiset periaatteet sähköiseen viestintään tulee varmistaa mahdollisesti kokonaan uudella sääntelykokonaisuudella tai olemassa olevan sääntelyn muutoksilla.
- Erityisesti evästekäytäntöihin tarvitaan käyttäjätasoisempi ratkaisu, joka mahdollistaa toiminnallisten ja turvallisuuteen liittyvien evästeiden käytön ilman erillistä suostumusta.

YHTEENVETO

GDPR ja sähköisen viestinnän sääntely vaativat selkeyttämistä ja keventämistä, jotta yritykset voivat toimia EU:ssa tehokkaasti ja innovatiivisesti. EK:n ehdotukset perustuvat muun muassa riskiperusteisuuden vahvistamiseen, kansainvälisten tiedonsiirtojen helpottamiseen ja sääntelyn tulokintaepäselvyyksien poistamiseen. Näiden toimenpiteiden toteuttaminen edistäisi EU:n digitaalitalouden kehitystä ja yritysten kilpailukykyä.

Lisätietoja:

Peppiina Huhtala, Asiantuntija, yrityslainsäädäntö
peppiina.huhtala@ek.fi, +358 (0) 45 678 1306

Juho Mäki-Lohiluoma, Johtaja, yrityslainsäädäntö
juho.maki-lohiluoma@ek.fi, +358 (0) 41 546 0606

2

Yksinkertaistetaan tiedonantovelvoitteita EU:n kuluttajansuojasääntelyssä

Kuluttajansuojalainsäädäntö edellyttää laajaa tiedonantovelvollisuutta, mikä aiheuttaa yrityksille, erityisesti pk-yrityksille, suurta hallinnollista taakkaa. Samalla kuluttajat saavat liikaa tietoa, mikä voi hämärtää olennaisten tietojen hahmottamista. Nykyinen sääntely ei huomioi riittävästi digitaalisen kaupankäynnin ja kiertotalouden uusia liiketoimintamalleja.

EU:n kuluttajansuojasääntelyssä keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että kuluttajat saavat riittävästi ja selkeää tietoa ennen sopimuksen tekemistä, sen aikana ja sen jälkeen. Tällä on pyritty lisäämään markkinoiden läpinäkyvyyttä, vahvistamaan kuluttajien luottamusta ja luomaan tasapuoliset kilpailuedellytykset yrityksille. EU:n kuluttajansuojalainsäädäntö sisältää useita direktiivejä ja asetuksia, joissa säädetään tiedonantovelvoitteista. Osa velvoitteista on myös päällekkäisiä. Yritysten on kerättävä ja ilmoitettava suuri määrä tietoja, useiden eri säädösten nojalla, mikä kasvattaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kustannuksia ja hallinnollista taakkaa. Samalla kuluttajat saavat usein liikaa tietoa, mikä voi hämärtää olennaisten tietojen hahmottamista. Olemassa oleva sääntely ei myöskään huomioi riittävästi digitaalisen kaupankäynnin ja kiertotalouden kasvun myötä syntyneiden uusien liiketoimintamallien erityispiirteitä. Tarvitaan joustavampia tiedonantovelvoitteita, jotka palvelevat sekä yrityksiä että kuluttajia.

EK:N EHDOTUKSET SÄÄNTELYN KEHITTÄMISEKSI

1. **Toteutetaan toimivuustarkastelu** tavarankaupan ja etämyynnin tiedonantovelvoitteista keskittyen hallinnolliseen taakkaan ja kuluttajahyötyihin.
2. **Digitalisoidaan ja yksinkertaistetaan tiedonantovelvoitteita** vastaamaan paremmin nykyaikaista kaupankäyntiä.

■ Lisätietoja:

Johanna Linna, Asiantuntija, yrityslainsäädäntö
johanna.linna@ek.fi, +358 (0) 44 348 9267

Juho Mäki-Lohiluoma, Johtaja, yrityslainsäädäntö
juho.maki-lohiluoma@ek.fi, +358 (0) 41 546 0606

Sujuvoitetaan työmarkkinoita ja sosiaaliturvaa koskevaa EU-sääntelyä

EU:n kilpailukyky ja elinkeinoelämän toimintaympäristö edellyttävät sääntelyä, joka tukee yritysten kasvua, työntekijöiden liikkuvuutta ja hallinnollisen taakan vähentämistä. Työmarkkinoita ja yritysten toimintaa koskevien EU-direktiivien ja asetusten on mahdollistettava joustavat työmarkkinat sekä kannustettava investointeihin ja innovaatioihin. Sääntelyn on kunnioitettava Työmarkkinaosapuolten toimivaltaa.

EK:N EHDOTUKSET SÄÄNTELYN KEHITTÄMISEKSI

1. Lähetettyjä työntekijöitä koskeva direktiivi ja sosiaaliturvan koordinaatioasetus

- Varmistetaan sääntelyn yhdenmukainen täytäntöönpano.
- Vapautetaan lyhytaikaiset työmatkat A1-todistusvaatimuksesta, mutta väärinkäytösten estämiseksi sallitaan alakohtaiset poikkeukset.
- Yksinkertaistetaan ja digitalisoidaan ammattipätevyyden tunnustamisjärjestelmiä.

2. Palkka-avoimuusdirektiivi

- Kevennetään raportointivelvoitteita, erityisesti pk-yrityksille.
- Rajataan ”Single source” -arviointi koskemaan vain saman työnantajan palveluksessa olevia.

3. Harjoittelijadirektiivi

- Komission tulisi vetää direktiiviehdotus takaisin, koska se lisää huomattavasti työnantajien hallinnollista taakkaa.
- Toissijaisesti tehdään direktiiviehdotukseen merkittäviä muutoksia, jotta kansalliset ja työehtosopimukseen perustuvat järjestelmät voidaan säilyttää.

4. Työehtodirektiivi

- Palataan työsuhteen alussa ilmoitettavien ehtojen aiempaan sääntelyyn.
- Poistetaan vaihtelevaa työaika koskevat viiteaikavelvoitteet ja turvaavampaan työsuhteen muotoon liittyvät kirjalliset vastausvelvoitteet.

5. Alustatyödirektiivi

- Vältetään yrityksille aiheutuvaa kohtuutonta hallinnollista lisätaakkaa.
- Ei laajenneta algoritmijohtamista koskevia velvoitteita koskemaan kaikkia työpaikkoja.

YHTEENVETO

Työnantajavelvoitteiden ja työn tekemistä koskevan hallinnollisen sääntelyn tulee olla tehokasta ja joustavaa. Työnantajia koskevat lukuisat erilaiset raportointi-, arviointi- ja compliance –velvoitteet, jotka ovat tarpeettoman raskaita. Niiden aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi myös pohtia osana komission laajempaa raportointivelvoitteiden sujuvoittamishanketta.

■ Lisätietoja:

Katja Miettinen, Asiantuntija, työelämä
katja.miettinen@ek.fi, +358 (0) 40 839 4839

Ilkka Oksala, Johtaja, työelämä
ilkka.oksala@ek.fi, +358 (0) 50 301 8590

4

Kehitetään kiertotaloutta koskevaa EU-sääntelyä

Kiertotalous tarkoittaa tuotannon ja kulutuksen järjestämistä uudella tavalla, joka vähentää luonnonvarojen kulutusta, luo uusia materiaalikiertoja ja pienentää ympäristökuormitusta. Kiertotalouden toteutuminen edellyttää toimivia sisämarkkinoita, joiden kehittäminen on EU:n vastuulla. EU:n perussopimukset edellyttävät, ettei jäsenvaltiot aseta esteitä tuotteiden ja palveluiden vapaalle liikkuvuudelle.

EU:ssa on keskusteltu kiertotalouden edistämisestä jo pitkään, mutta merkittäviä lainsäädännöllisiä edistysaskeleita ei ole saavutettu. Epäonnistumiseen vaikuttavat useat tekijät, kuten EU:n perusperiaatteet, tuotepolitiikka sekä vuosien saatossa pirstaloitunut lainsäädäntö. Viime vuosina kiertotaloutta on pyritty edistämään lisäämällä tuottajien velvoitteita, mutta näitä vaatimuksia on kuitenkin ollut vaikea ulottaa EU:n ulkopuolisiin toimijoihin. Tiukka jättesääntely on usein pullonkaulana materiaalien kiertoa edistävissä ratkaisuissa. EU:n jätelainsäädäntö on ajattelutavaltaan vanhentunut. Jäteajattelusta tulisi siirtyä ajattelemaan raaka-aineita ja resursseja, ja saatava aineiden kiertotalous toimimaan nykyistä paremmin. On siirryttävä varoivaisuusajattelusta riskipohjaiseen ajatteluun, jossa kierrätysmateriaalien käyttökohteilla on merkitystä siihen, kuinka paljon haitta-aineita ne saavat sisältää. On arvokkaiden materiaalien haaskaamista ohjata ne polttoon, vaikka ne voitaisi hyödyntää kohteissa, joissa ei ole terveyteen tai ympäristöön kohdistuvaa riskiä.

Jätelainsäädäntö antaa jäsenvaltioille jonkin verran liikkumavaraa, mutta tuoreet EU-asetukset, kuten akkuja ja pakkausjätettä koskevat säädökset, ovat kaventaneet kansallisen lainsäädännön mahdollisuuksia. Esimerkiksi pakkausten uudelleen käyttöön ja täyttöön liittyvät vaatimukset ovat käytännössä erittäin vaikeita toteuttaa ja aiheuttavat koko elintarvikealalle hallinnollista taakkaa, kustannuksia ja elintarvikehygieniariskejä. Sääntelyä tulee järkevöittää.

Koska EU:lla on jo laaja toimivalta kiertotaloussääntelyssä, kansallisilla toimenpiteillä ei ole suurta vaikuttavuutta. Jäsenvaltioiden tulisi keskittyä EU-sääntelyn johdonmukaiseen täytäntöönpanoon. Tästä syystä kiertotalouden edistämiseen tulee pyrkiä ensisijaisesti EU-tasolla.

EK:N EHDOTUKSET KIERTOTALOUSSÄÄNTELYN KEHITTÄMISEKSI

1. Paikannetaan ja poistetaan päällekkäisiä seuranta-, dokumentointi- ja raportointivelvoitteita.
2. Vältetään uutta EU-tasoista sääntelyä, joka asettaisi yrityksille ja jäsenvaltioille lisävelvoitteita materiaalivirtojen seurannasta ja raportoinnista.
3. Poistetaan tarpeettomat EU-lainsäädännön asettamat esteet materiaalikierron osalta. Siirrytään kierrätysmateriaalien käytössä riskipohjaiseen ajatteluun huomioiden terveyden ja ympäristön suojelun asettamat vaatimukset niissä käyttökohteissa, joissa se on tarpeen (esim. lelut)
4. Yhdenmukaistetaan kiertotaloutta koskevaa jäte-, tuote-, kemikaali- ja kuluttajalainsäädäntöä.
5. EU:n pakkausjäteasetuksen osalta tulee varmistaa, että nykyiset hyvin toimivat pantti- ja palautusjärjestelmät voivat jatkua ilman, että niiden täytyy samanaikaisesti ylläpitää erillistä uudelleenkäyttöjärjestelmää juomapulloille ja -tölkeille.
6. Varmistetaan, että sääntely tukee innovaatioita ja mahdollistaa kestävästä liiketoiminnan kehittämisen.

YHTEENVETO

EU:n kiertotaloussääntelyn tulisi ensisijaisesti keskittyä sisämarkkinoiden toimivuuden parantamiseen ja yritysten kannustamiseen kestävämpiin toimintamalleihin, eikä lisätä hallinnollista taakkaa. EK:n esittämät toimenpiteet tukisivat kiertoalouden kehittymistä sekä yritysten kilpailukykyä EU-markkinoilla.

Lisätietoja:

Fanny Larsen, Asiantuntija, vihreä kasvu
fanny.larsen@ek.fi, +358 (0) 40 778 2683

Minna Ojanperä, Johtava asiantuntija, vihreä kasvu
minna.ojanperä@ek.fi, +358 (0) 50 521 8152

Ulla Heinonen, Johtaja, vihreä kasvu
ulla.heinonen@ek.fi, +358 (0) 40 550 6982

5

Sujuvoitetaan kestävyysraportointivelvoitteita

Osana komission uutta kilpailukyyn varmistamisen ja tehostamisen tavoitetta on nostettu esiin muun muassa laajojen kestävyysraportointivelvoitteiden vähentäminen ja sujuvoittaminen. Julkilausuttuja tavoitteita ja hankkeita on muutamia. Yleisenä tavoitteena on vähentää yritysten raportointivelvoitteista aiheutuvaa taakkaa 25–35 prosentilla. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi yhtenä toimenpiteenä on mainittu ns. Green Omnibus -hanke. Hanke on tällä hetkellä valmistelussa, mutta sen sisällöstä ei ole toistaiseksi tarkempaa tietoa. Tavoitteena olisi kuitenkin ilmeisesti yhden lainsäädäntöprosessin kautta sujuvoittaa useamman eri vaiheessa olevan lainsäädäntökokonaisuuden sisältämiä velvoitteita yrityksille. Oletettavasti ainakin kestävyysraportointidirektiivi, direktiiviä tarkentavat ESR-standardit ja taksonomia -asetus tulisivat olemaan Omnibus -hankkeen piirissä. Seuraavassa muutamia ehdotuksia erityisesti kestävyysraportoinnin ja taksonomian sujuvoittamiseen liittyen.

EK:N EHDOTUKSET SÄÄNTELYN KEHITTÄMISEKSI

1. Siirretään kestävyysraportointidirektiivin sisältämien seuraavien yrityskokoluokkien voimaantuloaikoja eteenpäin vuosilta 2026 ja 2027. Näin varmistetaan, että yritykset eivät ryhdy investoimaan raportointivelvoitteiden täytäntöönpanoon liian aikaisin, ennen kuin tiedetään, minkä sisältöinen lopullinen raportointivelvoitekokonaisuus tulee olemaan.
2. Uudelleenarvioidaan, yhtenäistetään ja poistetaan voimassa olevista ESR-standardeista ne, jotka tänä vuonna julkaistavien kestävyysraporttien valossa vaikuttavat tarpeettomilta, epäselviltä ja epätarkoituksenmukaisilta. Uudelleenarvioinnissa tulisi selvittää erityisesti sijoittajien mielipiteitä ESR-standardien tarpeellisuudesta. Turvataan prosessissa jo ensimmäisen raporttinsa tehneiden yritysten oikeusvarmuus.
3. Pysäytetään tulevien sektorikohtaisten ESR-standardien valmistelu. Ei ole asianmukaista valmistella tätä kokonaisuutta tässä vaiheessa, kun Omnibus-hankkeesta ei ole vielä riittävää tietoa. Nykyisten, varsin yksityiskohtaisten ja laajoja raportointivelvoitteita luovien standardien valossa olisi lisäksi syytä vakavasti pohtia tarkemmin uusien raportointistandardien todellista tarvetta ja kustannushyöty-tasapainoa.
4. Varmistetaan Omnibus-hankkeen osalta, että mahdollistetaan ainoastaan sääntelyn aito sujuvoittaminen käytännössä tai sen vähentäminen tietyiltä, ennalta määritellyiltä osin, eikä luoda mahdollisuutta avata laajemmin lainsäädännön sisältöä. Laajempi avaaminen johtaisi ennustamattomaan lopputulokseen ja olisi prosessina huomattavan työläs.

5. On hyvä, että pk-yrityksille on laadittu omat, hieman suppeammat ja vapaaehtoiset kestävyysraportointistandardit. Niitäkin tulee kuitenkin sujuvoittaa tai karsia vastavassa suhteessa kuin suurempia yrityksiä koskevia sitovia kestävyysraportointivelvoitteita tullaan karsimaan.
6. Parannetaan taksonomian käytettävyyttä yksinkertaistamalla raportointia. Keskitytään transitorahoitukseen tulevina vuosina.
7. Varmistetaan, että taksonmiaraportointi, kuten muunkin kestävyysraportoinnin pyrkii aina luomaan maksimaalista lisäinformaatioarvoa sijoittajille. Varauksellinen kantata ruskeaan tai negatiiviseen taksonomialuokitteluun ja sosiaaliseen taksonomiaan.
8. Varmistetaan, että taksonmiaraportointi kunnioittaa paremmin suhteellisuusperiaatetta: nyt liian tiukat tulkinnat taksonomiakriteeristöissä estävät kokonaisten uusiutuvan energian hankkeiden raportoimisen taksonomian mukaisena hyvin pienten seikkojen vuoksi.
9. Selkeytetään ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen (Do No Significant Harm, DNSH) tulkintoja.

YHTEENVETO

Kestävyyteen liittyvät asiakokonaisuudet ovat luonnollisesti tärkeitä. Yritykset panostavat yhä enemmän kestävyysnäkökohtien huomioon ottamiseen niiden strategiassa ja toiminnassa. Tätä kehitystä on tuettava ja on mahdollistettava yrityksiens kilpailukyvyyn ja kestävyden yhdenmukainen kehittäminen. Viime aikoina kestävyysnäkökohtien huomioimista on pyritty kehittämään varsin yksityiskohtaisten raportointivelvoitteiden kautta. Tuo kehitys ei ole kokonaisuutena ehkä ollut laadukkainta mahdollista. Määrä tuntuu osin korvanneet laadun ja ylittäneen tarpeen. Raportointivelvoitteita tulisi selkeyttää, jäsentää, konkretisoida, ja vähentää. Tänä keväänä julkistettavien uusien kestävyysraporttien vastaanotto on syytä keventää tarkasti.

Lisätietoja:

Santeri Suominen, Asiantuntija, yrityslainsäädäntö
santeri.suominen@ek.fi, +358 (0) 50 463 7822

Hannu Ylänen, Johtava asiantuntija, yrityslainsäädäntö
hannu.ylanen@ek.fi, +358 (0) 40 743 7620

Elina Sonninen, Asiantuntija, yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
elina.sonninen@ek.fi, +358 (0) 45 123 4765

Juho Mäki-Lohiluoma, Johtaja, yrityslainsäädäntö
juho.maki-lohiluoma@ek.fi, +358 (0) 41 546 0606

Business European lista sääntelyn sujuvoittamiseksi

Elinkeinoelämän EU-tasoinen kattojärjestö Business Europe on julkaissut raportin ”Reducing Regulatory Burden to Restore the EU’s Competitive Edge”, jossa se esittää 68 ehdotusta EU:n sääntelytaakan keventämiseksi ja kilpailukyvn parantamiseksi. Ehdotukset ovat vastaus tilanteeseen, jossa yli 60 % EU:n yrityksistä pitää sääntelyä investointien esteenä ja 55 % pk-yrityksistä mainitsee sääntelyesteet ja hallinnollisen taakan suurimmaksi haasteekseen.

Ehdotukset kattavat 11 aluetta, jotka ovat energia ja ilmasto, kiertotalous, kuluttajapolitiikka, kestävä rahoitus ja yhtiöoikeus, verotus, taloudellinen raportointi, kansainväliset arvoketjut ja kansainvälinen kauppa, digitaalinen talous, työllisyys- ja sosiaalipolitiikka, elintarvikelainsäädäntö ja rahoituspalvelut.

Raportissa korostetaan tarvetta vähentää hallinnollisia velvoitteita, kuten raportointivaatimuksia, sekä poistaa tarpeettomia sääntelyesteitä, jotka haittaavat yritysten toimintaa sisämarkkinoilla. Business Europe tukee EU-komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin aloitetta vähentää raportointivaatimuksia sekä sitoutumista ns. Omnibus-lähestymistapaan, jolla pyritään keventämään useita säädöksiä yhdellä kertaa. Business Europe painottaa, että yritykset Euroopassa tarvitsevat kiireellisesti vahvan signaalin siitä, että EU asettaa sääntelytaakan keventämisen keskeiseksi prioriteetiksi kilpailukyvn palauttamiseksi.

Lue tarkemmin:

<https://www.buinesseurope.eu/publications/reducing-regulatory-burden-restore-eus-competitive-edge>

Elinkeinoelämän
keskusliitto